

Livsviktiga frågor om jordens överlevnad

Med *Drömmen om ett träd* fullbordar **Maja Lunde** sin romankvartett om en framtida global miljökatastrof.

Vi möter Tommy första gången 2097 i Longyearbyen, huvudstaden på Svalbard. Här lever han som barn ett obekymrat liv med sin familj i ett samhälle som valt att helt isolera sig. Världen runt omkring har kollapsat. De vet inte om det längre finns människor någon annanstans. De har ingen kontakt med yttervärlden. Allt är borta, kvar finns bara berättelserna om det som en gång varit och så böckerna i det stora, välfyllda biblioteket.

Plötsligt flyter ett träd i land. Det har färdats över havet hela vägen från Sibirien och är det första träd som Tommy ser på riktigt i livet. Han har sett bilder i de många böckerna han läser och hans farmor har berättat om träd hon sett för honom. Han spar frön från trädet som han senare ger till sin lillebror.

Tretton år senare, år 2110 är Tommy ensam kvar i Longyearbyen. En epidemi som sannolikt spridits med fåglarna har utplånat resten av befolkningen. Hans två syskon, har just förs bort med ett fartyg och är på väg till Kina.

Nu är han själv med naturen.

I korta tillbakablickar får vi sedan följa hur Tommy, hans två överlevande syskon, Hilmar och Henry, farmor, samt skolkamraten Rakel och hennes lillasyster Runa försöker överleva och skaffa sig en någorlunda normal tillvaro i spökstaden efter epidemin.

När farmor dör blir omsorgen om de närmaste för Tommy en ersättning för allt det han är rädd för och som är alltför tungt att tänka på. Hur de ska klara sig och hur livet för de ensamma barnen ska bli. Tommy flyr från sina minnen, sina svåra tankar och känslor genom att begrava sig i arbete och läsa i sina böcker. Han försöker att på alla sätt göra gott och vill alla väl men i slutändan räcker det inte, vare sig med engagemang eller en god vilja, hur stark den än är. Rakel vill bort, vill att de ska försöka rädda sig själva och småsyskonen, Tommy vill stanna och leva vidare på Svalbard.

Via en fungerande kortvågsradio får de efter Rakels enträgna försök kontakt med yttervärlden och en utsänd expedition från Kina kommer till deras undsättning. Att de tar sig hela vägen till Svalbard från Kina beror inte främst på att de vill rädda barnen utan på att de har fått veta att i Longyearbyen finns Svalbards globala frövalv, kylt av permafrosten, gömt inne i urberget i den nedlagda kolgruvan Gruve 3. Det är världens störta genbank, en slags Noaks ark, med frön från nyttoväxter som hämtats från jordens alla hörn före den stora kollapsen. En bank som en gång skapades för att förhindra utrotningen av arterna. En alldeles unik samling som skulle kunna hjälpa världen att börja om på nytt och förhindra massvälten. Men Tommy, som av sin farmor blivit utsedd till att vara valvets väktare efter henne, gör allt som står i hans makt för att samlingen ska förbli hemlig.

Det slutgiltiga valet blir omöjligt för Tommy, att rädda sina närmaste, eller den stora frösamlingen, en skatt som världen trodde var försvunnen för alltid. För sitt beslut får han betala ett högt pris. Naturen har sin gång, den slår skoningslöst tillbaka och det är bara de starkaste som överlever.

Det är en mörk och sorglig bild av mänskligheten och dess framtid som presenteras i den här klimatkvartetten. Det är sammantaget fyra ödesmättade berättelser som var och en på sitt sätt manar oss alla att vårda och bevara allt levande. Om

vårt ansvar för de val vi gör i livet och vilka konsekvenser de valen får.

Vi får också återknyta bekantskapen med kinesiska Tao från den första boken, *Binas historia*, som lever som slav i en värld där bina helt dött ut, med svältdöd och världskrig som följd. Tao som för att överleva tvingats att handpollinera fruktträd. Utan bin, ingen pollinering. Utan pollinering, inga växter. Vad är förutsättningarna för liv utan växter? För Tao blir expeditionen till frövalvet på Svalbard och de ensamma barnen ett hopp om fortsatt liv.

På Svalbard får vi också möta Tommys farmor Louise från den andra boken, *Blå*. Då var hon en liten flicka med sin pappa på flykt genom ett Sydeuropa drabbat av torka, där nord kämpar mot syd, och där vattnet inte längre räcker till alla. Louise, överlevaren, som sedan ensam vandrade vidare hela vägen upp till ett regnsjukt och laglöst Norge där hon dök upp i [Przewalskis häst, den tredje boken](#).

Det är fyra skickligt hopvävda framtidsberättelser som skildrar en värld i fritt fall, ett Europa på vandring, massflykt undan torka, svält och långvariga krig. En värld med enbart förlorare. De små stråken av hopp som ändå blixtrar till i samtliga böcker består i de känsligt återgivna skildringarna av mellanmänniska relationer, främst mellan föräldrar och barn.

I människornas strävan efter herravälde över naturen har så mycket redan gått förlorat. För framtida generationers skull gäller det att försöka skydda, rädda och bevara det som är hotat. Här i *Drömmen om ett träd* visar det sig med all önskvärd tydlighet att det inte längre duger att blunda för fakta, isolera sig eller fly och att all omsorg och god vilja i världen tyvärr inte är tillräckligt.

Vi är redan i full fart på väg in i den dystopi som Maja Lunde på ett imponerande sätt beskriver; med utdöende arter, extrem

värme och livsfarlig torka, stormar, skyfall, översvämningar, svält, stora flyktingströmmar, epidemier, maktkamper och ändlösa krig. Det är både skrämmande och gripande illustrerat, omöjligt att värja sig mot och reser livsviktiga frågor som kretsar kring vårt gemensamma ansvar för planeten.

När Tommys lillebror Henry, i slutet av boken, i Kina planterar de frön han en gång fått från det ilandflutna trädet, vill jag gärna tro att det någonstans finns ett hopp – om än litet.

Heléne Nellvik

Drömmen om ett träd

Maja Lunde

Originalets titel: Drømmen om et tre

Översättning: Lotta Eklund

Natur & Kultur, 2023

ÖVER FYRA MILJONER SÅLDA EXEMPLAR

Maja Lunde
**Drömmen om
ett träd**

NATUR &
KULTUR

R O M A N

Maja Lunde (f.1975) är en av Norges mest lästa författare. Hennes första roman för vuxna, *Binas historia* som kom ut på svenska 2016 blev genast en världssensation. 2018 utkom *Blå* och [Przewalskis häst](#) 2019. Med den fjärde fristående delen *Drömmen om ett träd*, avslutas nu romankvartetten om de skrämmande klimatförändringar jorden genomgår. Hennes böcker är översatta till 40 olika språk.